

ДОВІДКА

про Національну академію наук України

(станом на 01.01.2010 р.)

Національна академія наук України заснована 27 листопада 1918 року у м. Києві. Її першим президентом був видатний учений із світовим ім'ям В.І. Вернадський.

Статус. Національна академія наук України згідно з чинним законодавством є вищою державною науковою організацією України, що заснована на державній власності та користується правами самоврядності, які полягають у самостійному визначенні тематики досліджень, своєї структури, вирішенні науково-організаційних, господарських, кадрових питань, здійсненні міжнародних наукових зв'язків. Академія об'єднує дійсних членів, членів-кореспондентів та іноземних членів, усіх науковців її установ, організовує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних та соціогуманітарних наук.

Органи управління. Вищим органом НАН України є Загальні збори її членів. У період між сесіями Загальних зборів керівництво роботою Академії здійснює Президія НАН України, яка обирається Загальними зборами строком на 5 років. До складу Президії НАН України, вибори якої відбулися у квітні 2009 року, входять 32 особи, в тому числі президент, перший віце-президент, три віце-президенти, головний учений секретар, 14 академіків-секретарів відділень, 13 членів Президії. У засіданнях також беруть участь з правом дорадчого голосу 5 виконуючих обов'язки членів Президії та 13 радників Президії НАН України.

Структура. В НАН України функціонують 3 секції (фізико-технічних і математичних наук; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук), що об'єднують 14 відділень наук: математики; інформатики; механіки; фізики та астрономії; наук про Землю; фізико-технічних проблем матеріалознавства; фізико-технічних проблем енергетики; ядерної фізики та енергетики; хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; загальної біології; економіки; історії, філософії та права; літератури, мови та мистецтвознавства. В Академії діють 6 регіональних наукових центрів подвійного з Міністерством освіти і науки України підпорядкування: Донецький (м.Донецьк), Західний (м.Львів), Південний (м.Одеса), Північно-східний (м.Харків), Придніпровський (м.Дніпропетровськ), Кримський (м.Сімферополь) та Інноваційний центр по м.Києву.

Основною ланкою структури НАН України є науково-дослідні інститути та прирівняні до них наукові установи. В структурі НАН України діють національні заклади - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Національний історико-археологічний заповідник "Ольвія", Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка, Національний дендрологічний парк „Софіївка”, Національний науково-природничий музей, Національний музей народної архітектури та побуту України, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В.Стефаніка.

До структури НАН України входять також організації дослідно-виробничої бази (дослідні підприємства, конструкторсько-технологічні організації, обчислювальні центри). Всього на цей час в НАН України діють 173 наукові установи та 46 організацій і підприємств дослідно-виробничої бази.

Співробітництво з освітніми установами. В 2009 році діяло понад 200 договорів з вищими навчальними закладами про співробітництво, проходження виробничої та переддипломної практики студентів тощо. Розроблялося близько 300 спільних наукових проєктів. Функціонувало понад 200 спільних з освітянами науково-навчальних структур (комплексів, центрів, лабораторій, філій кафедр тощо), які широко використовують потенціал НАН України для підготовки фахівців високої кваліфікації для потреб вищої школи та НАН України. Впродовж останніх років близько 1800 висококваліфікованих науковців НАН України викладають у вузах, з них кожний восьмий - академік та член-кореспондент НАН України. У 2009 році близько 90 науково-педагогічних працівників захистили у спеціалізованих радах наукових установ НАН України дисертаційні роботи на здобуття вченого ступеня доктора наук та понад 300 – кандидата наук. Майже 2000 студентів виконували дипломні роботи під керівництвом провідних вчених НАН України; побачили світ близько 110 монографій, підготовлених у творчій співпраці з освітянами.

Впровадження наукових розробок, розвиток інноваційної інфраструктури. Науковими установами НАН України щороку впроваджується в різні галузі економіки України понад 2000 новітніх розробок, серед яких передові технології, у тому числі інформаційні, машини, устаткування, матеріали, автоматизовані комплекси і системи, програмні продукти, бази даних і бази знань, сорти рослин, методичні рекомендації та методики, стандарти.

Велика увага приділяється забезпеченню більш ефективної діяльності технологічних парків, що створені в Україні, в тому числі за участю провідних інститутів Академії, розгляду та затвердженню напрямів інноваційної діяльності існуючих технопарків, науково-технологічній експертизі їх інноваційних проєктів.

В 2009 році установами Академії укладено більше 40 ліцензійних угод і контрактів в Україні й за кордоном, отримано 725 патентів на винаходи і корисні моделі. Успішно виконано 45 науково-технічних інноваційних проєктів, які були відібрані за конкурсом на початку року.

Видавнича діяльність. Академія має два видавництва: Державне підприємство "Науково-виробниче підприємство "Видавництво "Наукова думка" НАН України" і "Видавничий дім "Академперіодика" НАН України.

Протягом 2009 р. установами НАН України видано 901 назву наукових книг, з них 671 – монографії та 230 – збірники наукових праць. Кількість навчальної, довідкової та науково-популярної літератури у звітному році склала 367 книг.

Поточні праці науковців у 2009 році було опубліковано у 86 наукових журналах НАН України та 41 збірнику НАН України, у періодичних і серійних книжкових виданнях установ НАН України, кількість яких близько 100. З наукових журналів НАН України 18 перекладали і видавали англійською зарубіжні видавці, ще 7 журналів англійською мовою в Україні видають академічні наукові установи власними силами. Практично всі журнали НАН України мають свої сторінки в мережі Інтернет, де розміщують відомості про видання, змісти, анотації кількома мовами. Повнотекстові версії більшості видань передані до депозитарію наукової періодики у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського.

Міжнародне співробітництво. Міжнародне співробітництво здійснюється в рамках понад 100 чинних угод, укладених НАН України з академіями, державними установами, науковими організаціями, освітніми закладами, фірмами та промисловими компаніями 48 країн світу.

Кількість прямих угод установ НАН України з іноземними партнерами у 2009 році досягла майже 780.

НАН України бере активну участь у діяльності міжнародних організацій, зокрема Міжнародної асоціації академій наук (МАН), Міжнародного інституту прикладного системного аналізу, Міжнародної Лабораторії сильних магнітних полів і низьких температур, представляє Україну у Міжурядовій Раді Програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх», Виконавчій раді Міжурядової океанографічної комісії ЮНЕСКО.

В рамках двостороннього співробітництва виконуються спільні з іноземними організаціями дослідження за більш, ніж 1000 темами, в тому числі спільні проекти з цільовою фінансовою підтримкою з ученими наукових установ Росії, академій наук країн Центральної Європи Національного центру наукових досліджень Франції (CNRS), Ради з питань науково-технічних досліджень Туреччини (TÜBİTAK). Учені Академії в 2009 році отримали також понад 500 грантів міжнародних та зарубіжних організацій на проведення досліджень, стажування, участь у міжнародних конференціях.

Науковому співробітництву сприяє активний обмін вченими: в 2009 році близько 2,6 тисяч іноземних фахівців відвідали установи Академії та взяли участь у заходах, організованих НАН України; понад 2,3 тис. вчених НАН України виїздили за кордон для проведення спільних досліджень, стажування, участі в міжнародних форумах та виставках.

На замовлення зарубіжних підприємств, компаній та фірм установами НАН України в 2009 році було виконано понад 300 контрактів, а загальні обсяги реалізації наукової продукції зросли майже на 46 %. Серед замовників – відомі корпорації, компанії, концерни, зокрема, "Research & Development Center", "SCINTIMAX Inc", "Rubicon Technology, Inc." (США); "Impex High Tech GmbH", "Folgat AG" (Німеччина), "Crystal GmbH", "Sodern", "DETEC-Europe" (Франція); CERN, "Sigma Aldrich" (Швейцарія); "Global Metal Technology", "Innovative Technology Center for Radiation Safety" (Корея) тощо.

Кадрове забезпечення. Загальна кількість працюючих в НАН України за станом на 01.01.2010 складала 43066 чол., в тому числі 19782 наукових працівників. Серед них 2619 докторів наук та 8200 кандидатів наук. Середній вік наукових працівників становив 51,3 року, докторів наук – 62 роки, кандидатів наук - 51,1 року.

Персональний склад. За станом на 01.01.2010 до складу НАН України входять 201 дійсний член (академік), 371 член-кореспондент та 123 іноземних члена.